

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

<p>A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőség címe alatt küldendő.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven. Előfizetési ár: egész évre 6 frt (12 korona), félévre 3 frt (6 korona). Hirdetések díja: <i>Benn a lapban</i> egész oldal 8 frt, féloldal 4 frt, negyedoldal 2 frt; <i>a borítékon</i> egész oldal 4 frt, féloldal 2 frt, negyedoldal 1 frt. Többszörös hirdetésnél árengedmény adatik. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr. Egyes szám ára 15 krajcár.</p>	<p>Az előfizetési és hirdetési pénzek s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések Karai Sándor tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.</p>
---	---	---

Az Ige test lett.

A mit Isten a hajdani évszázadok folyamán, láncolatosan egymás mellé füződő tényekben, most látomások, jelek és árnyképek, majd közvetlenül közölt beszéde által kinyilatkoztatott a világ népének: mindazt az idő teljességében tökéletesen és szemmel láthatólag igazolta, bebizonyította, megvalósította szent Fiában, a testté lett örök Igében, a mi Urunk Jézus Krisztusban.

Karácsoni áhítatunk, lelki épülésünk, örömünk és boldogságunk oka épen az az üdvtény, hogy a bethlehemi jászolbölcsőben fekvő gyermek Jézus, nemcsak az isteni kinyilatkoztatásnak teljessége és igazsága, de egyszersmind a kárhozatra érdemes bűnös emberiségnek is leghűbb barátja, egyedüli idvezítője és kizárólagos közbenjárója.

Mély alázattal teszünk vallást arról, hogy ez az üdvtény nyilván nagy titka a hitnek. Könyvekből, történelmi nyomozásokból és saját tapasztalatunkból egyaránt tudjuk, hogy a saját végetlen lényét kinyilatkoztató isteni örök elv mivoltáról, sokképen és sikertelenül elmélődött a bölcsélet, a tudomány, sőt a vallás is: de épen ezért a hívő lélek szilárd meggyőződésével, örvendezve fogadjuk ezt az evangéliomot: *Az Ige test lett!*

Miért nem úgy jelent meg az örök Ige, mint eszme, vagy mint valamely természetfeletti különleges lény, példának okáért, mint egy angyal? Miért kellett neki felöltenie a bűn testének hasonlatosságát s hogyan alázhatta meg magát oly mélyen . . . . noha Isten Fia? Óh titokteljes mélység! kibeszélhetetlen irgalmasság! . . . Mindez te éretted történt így, bűnös halandó. A te megváltásod és örök idvességed biztosítása végett hozta meg Isten azt a legnagyobb áldozatot, hogy örök üdvterve szerint, édenkerti ígéréthez híven, a legalkalmasabb időben elbocsátá e földre szent Fiát testben.

Bizonyára, valóban, úgy van: „Az Ige test lett és lakozott mi közöttünk és mi láttuk az Ő dicsőségét úgy, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal“ (Ján. 1, 14).

Nyiljatok meg hát szemeink slássátok, mily csodálatos fenség és leírhatatlan jóság tükröződik vissza a kised Jézus arcáról. Ősmerjétek fel benne azt az Idvezítőt, a ki képes arra, hogy helyettünk és értünk az átkot elhordozza, lelkünket a pokol torkából kiragadja s számunkra az Isten országa polgárjogát biztosítsa. Nem mint vértanú, nem mint erkölcsi eszménykép, nem mint hős, lángeszű reformátor, vagy mint ezekhez hasonló jelenség jött alá e földre ez a valódi proféta, ez az egyedüli főpap, ez az örök király, hanem a mi bűnös lényünk létezési alakjában, testben szállott közibénk, hogy szolgáljon és adja életét váltságul sokakért.

Tárljatok fel szemeink ez üdvhirnök méltó befogadására, hogy állandó szállásra térjen be hozzánk, mint várva-várt kedves vendég, a mi Urunk Krisztus. Nélküle kietlen, vele gyönyörűsége, vigaszteljes és boldogító e földi lét s a mit túl a siron örökségül kínál, az enyészhetetlen hervadatlan dicskoszorú.

Vajha azért az örök szeretet evangéliomát hirdető Karácson, ez idén is lelkünk épülésére, Krisztushoz méltóan, áldásosan, békességesen telnék el! Vajha érezné, értené, hinné minden lakosa e földnek azt az igazságot, hogy „az Ige test lett“! Vajha úgy életünkben, mint halálunkban, mindenestől az Ő tulajdonai maradnánk egyen-egyen mindnyájan!

Ez a mi karácsoni ünnepi üdvözetünk és fohászkunk.

Dr. Erdős József.

TANÜGY.

Népnevelésünk akadályai és az ezeket elhárító eszközök.

(Vége.)

2. A szegénység támasztotta akadály azonnal elmúlik, elesik, ha felkaroltatik az ügy úgy, mint azt annak fontossága kívánja.

Ha általában nem lehet behozni az ingyenes iskoláztatást: a hatóság, iskolaszék stb. által legalább a szegényekül felismert gyermekekre nevezve kimondandó, hogy azok ingyen iskolázassanak.

Némely tanítói díjlevelekben meg van már az említve, hogy a tankötelesek bizonyos százaléka tandíjmentes. E tandíjmentes gyermekeket az iskolaszék jelöli ugyan ki, azonban a többi szülék a tanítót zaklatják s rajta követelöznek a tandíjmentességért. És legtöbbször a tanítónak engedni kell, mert különben nagy kellemetlenséget okoz magának. E díjleveleket akként kellene megváltoztatni, hogy az elengedett tandíjat az iskola-fentartó térítse meg a tanítóknak, és ne kívánja, hogy az ily engedményekkel a tanító amugy is csekély jövedelme csorbúlást szenvedjen, és személye zaklattatásoknak legyen kitéve.

Epen így szükséges ezen felül könyvekhez juttatni azon szegény gyermekeket, kik nem képesek azokat megszerezni.

Sőt óhajtandó volna az árva szegényeket még ruhával is ellátni, különösen a téli időben, a mire a vagyonosabb s gyermektelen egyének igen sokat tehetnének, de tehetnének magok az ügytől lelkesült s buzgó egyházi és világi hatóságok is. Számtalan útja módja van minden jónak, csak akarat kell hozzá.

Ily célból hazánk több vidékén már rendszeres egyletek szerveztek, melyek évenként az elemi iskolák növekedéseinek nagyobb részét téli ruhával látják el. Az első ily egyletet „Rongyos egylet” címmel néhai boldog emlékü Felméri Lajos kolozsvári tud. egyetemi

tanár állította fel. Az ő dicső emlékét, ez eszméért, immár ezrek és ezrek áldják.

Előmozdítja a népnevelést továbbá

3-szor a tanítók fizetésének rendszeresítése, biztosítása, kellő mennyiségre emelése.

Ha a tanító rendesen kapja fizetését s ha látja, hogy mire számíthat, s tudja azt, hogy fizetése biztos: e tudat fokozni fogja erélyét, nevelni kedvét, ösztönt ad a saját képzésére s szorgalma növelésére.

De hány tanítói fizetés van még ma is terményekben papíron felszámítva, melynek jó része be nem folyik, másik része pedig gyülevész, gazos életnemű, mely fele értékét sem éri el a pályázatban csillogtatott magas árnak!

Arról a törvény által biztosított, de még több helyen fel sem található 300 frt fizetéséről is elmondhatjuk, hogy az éhenhaláshoz sok, de a megélhetéshez kevés.

A legtöbb tanító családos ember. E nyomorult fizetésekből hogyan neveltheti fiait és leányait felsőbb iskolákban, hogy legalább tanítóképzőket végezhesenek!? Bizony ez nagy problema, melyre a törvényhozó testület sem tudna megfelelni.

A tanítói fizetés a 300, sőt 400 frt minimummal még nincs rendezve. Ezt egy hivatalosolga fizetése meghaladja. Pedig mily mérhetlen különbség van e két pálya között!

De továbbá:

4-szer, a fizetés mellett emelni, óvni kell a tanítónak tekintélyét is.

Nemes és szép hivatás a tanító hivatása. Állása fontos, habár sanyarú, s a mellett sok nehézségekkel kell küzdenie.

Egy tanító, ki annyi hasznos és fontos szolgálatot teljesít a család, egyház- és haza érdekében, tekintélyt érdemel.

Ha anyagilag nem fizetjük vagy nem fizethetjük úgy, mint jelentékeny állása megkövetelné: legalább nehéz és keserű helyzetét tegyük könnyebbé és édesítsük

TARCA.

Bibliamagyarázat Karácsonyra.

Alapige: János III: 16—20.

Krisztus Urunkat, földön jártában, felkereste egy ember éjjel, „kinek neve Nikodemus vala, ki a főzsidók közül való vala” s együtt beszélgettek a lélek újjászületéséről. E beszélgetés közben mondá Krisztus Urunk a felolvasott szent igéket. Bizonyára megérdemli e tanítás az odaadó figyelmet mindnyájunk részéről, már csak azért is, mert idéző Mesterünk, ki *út, élet és igazság vala*, önmaga oktat bennünket, a *váltság* ama nagy titkaira, melyek e szent Karácsony-ünnep napjaiban, áthatóbban szállanak lelkünkhez.

Figyeljete csak ker. Testvérek, minő nagy dologról van itt szó; minő égi világosság gyúl fel előttünk, mint mennyei seregek fáklya-fénye: *Isten mélységes szeretete . . . az Isten egyszülött Fiának emberré létele . . . örökélet mindenki számára . . . hit és hitetlenség . . . üdv és kárhozat . . .*

Van-e, lehet-e ezeknél nagyobb kérdése emberi életünknek? Vaannak, lehetnek-e hatékonyabb eszközei az emberi lélek erejének és boldogságának? Bizonyára nincsenek, ker. Testvéreim. Jertek tehát, telepedjünk le mint-

egy a Mester lábaihoz s legeltessük lelkünket az örökélet szép kies mezején.

* * *

Ugy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött fiát adá. E szavakban adja tudtunkra Jézusunk az Isten irántunk való szeretetének mélységét és magasságát.

Uj dolog volt ez Nikodémus farizeus előtt. Csodálkozva hallgatta. Arról hallott, és tanult bizonyára, hogy a magasságos Jehova irgalommal is tekint a kiválasztottakra, de az ő lelkében így esendült meg az égi tudósítás Mózes tanításaiból: *én vagyok a te Urad, Istened, erős bosszúálló Isten, ki megbüntetem az atyák vétkeit a fiakban is.* S most minő új, édes dallam száll a szív fenekére, hogy új életet, örömet, reményt fakasszon.

Ugy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyszülött Fiát adá. Nemesak a földet, ennek minden áldásait, hogy ezek által éljünk és boldoguljunk és megismerjük belőlök és általuk az áldások Istenét, mintha minden füre-fára, porszemre és az ég csillagaira Istenkéz irta volna fel az ő nagy szerelmét, de miután a gyarló ember a szeretetből gyülöletet, az üdvösségből kárhozatot készített önmagának, hát a szerető Atya egyszülött Fiát is adá.

meg az által, hogy méltányoljuk, becsüljük, minden személyes sértegetéstől óvjuk, kiméljük, szóval: részestük erkücsi jutalomban, adjunk tekintélyt állásának s személyének.

Egyik nagy akadályát hárihatjuk el a népnevelésnek az által,

5-ször, ha az iskolákat célszerűen berendezzük, a szükséges taneszközökkel ellátjuk s felszereljük.

Egy jól berendezett, csinos, tágas, egészséges levegőjü tanterembe vágyik a tanuló. Egy taneszközökkel ellátott, felszerelt iskola könnyüvé teszi a tanítónak a tanítást s a tanulóknak a tanulást.

A szemléltető tanmódszer legbiztosabb s célszerűbb lévén, a taneszközökkel felszerelt iskola tanítója mintegy kézzel foghatólag adhatja elő a tantárgyát, a mit a gyermekek nagyobb figyelemmel, sőt valóságos élvezettel hallgatnak sokkal inkább, mint a csupa száraz elbeszélést. Továbbá a gyakran látott, megfigyelt tárgyakkal a gyermek, gyönyörködve azokban, hamar megismerkedik s fogékony elméjébe berajzolja mintegy a tanító által természetben felmutatott s részletesen megismertett tárgyak alakjait, a betü- és természetrajzi-természettani stb. ábrákat és képeket.

Megkivántatik

6-szor, a jó és képzett, kedvvel bíró, tiszta jellemü, józan életü, feddhetlen erkölcsü tanító.

Igen is. Álljon példányképül a tanító a gyermek előtt; higye el ez ő neki minden szavát és kövesse örömmel mindenben.

Tudjuk az életből, hogy a már teljes kort ért emberek is örömmel emlegetik jeles tanítóikat s dicsekesznek, ha valami jót egyik-másiktól tanultak; míg másfelől évtizedek múlva is bírálgtják a korlátolt képzettségü, hanyag, modoros vagy épen valamely szenvedély rabjául esett tanítókat, kiktől semmi jót nem tanulhatának, s a kiknek (netaláni) botrányos tetteik szintoly elevenen élnek emlékekben, mint a mily kegyelettel gondolnak vissza derék tanítóikra.

Hogy mindenki, valaki hiszen Őbenne, el ne vesszen, hanem örökéletet vegyen!

Mindenki . . .

Hallod, Nikodémus!

Mert nem azért bocsátá Isten az Ő Fiát e világra, hogy kárhoztassa e világot, hanem hogy megtartassék e világ Ő általa.

E szavak nemcsak isteni szavak, hanem egyenesen és határozottan Istennek szavai. Nemcsak azért pedig, mert Krisztus Urunk sokszor figyelmezteté hallgatóit, hogy ő magától semmit sem szól, hanem azt szólja, a mit a mennyei Atya bízott reá, — *hanem azért is, mert ily szavak emberi szivből nem támadtak és nem is támadhattak.*

És ez a dolog érdemli meg legnagyobb figyelmünket, Ker. Testvérek! Ez az evangéliom isteni eredetének és hitelre méltó voltának fundamentoma, — az a szegletkő, az a fundamentom, a melynél különbet senki nem vethet, a melynél szilárdabb szegletköre senki nem építhet: *Istennek mély és egyetemes szeretete gyermekei iránt s e szeretet célja az egész világ üdvözítése, megtartása — egyszülött Fia által.*

Az emberi sziv — gyarlóságok fészke. Legmélyebb szeretetében is — válogatós. Osztyalozza az embereket, saját érdekének kisebb-nagyobb mértéke szerint. Legtöbbször azt tartja jónak, a ki neki jó. Hát

Egy jó tanító több a gyermek szemei előtt saját szüleinél.

Hogy semmi akadály ne legyen a népnevelésnek, szükséges:

7-szer olynemü *felügyelet*, melynek hiányosságát ne érezze se az iskola, se a tanító, se a tanítvány, sem anyagi, sem szellemi tekintetben; a mely felügyelet fősúlyt fektessen végre

8-szor a *rendes iskoláztatásra.*

Hogy ez el legyen érve: szükség az egyházi és világi hatóságnak odahatni, hogy az „Akadályok 5-ik pontja“ alatt elmondott akadályok teljes erővel s kitartó buzgalommal és ügyszeretettel legyenek elhárítva.

Első sorban mindenesetre a polgári hatóságok s egyházközségek vannak hivatva arra, hogy a népnevelés örvedetes lendületet vegyen. Az ő kezeikbe s hatáskörükbe vannak letéve leginkább azok az eszközök, melyek minden akadályt elháríthatnak a népnevelés utjáról.

És csak másod rendben következnek a tanítók, kik, ha elég lelketlenek az akadályoktól megtisztított uton is nem haladni, nem felelni meg a bennök helyezett reménynek s a szép és fontos hivatásnak: nem érdemlik meg a tanítói szép nevet, mert csak gyom és gaz kél utánok.

Máramaros-Sziget.

P. Tóth János.

KÖZÉLETÜNK.

Az erkölcsi testületek vagyonkezelése.

Az erkölcsi testületek vagyonkezeléséről, szükséges és hasznos dolog, nyilvánosan szót váltani; akár a debreceni főiskola, akár a gégenyi egyház az az erkölcsi testület. S Vas Mihály gégenyi lelkészársunk nem végzett hibáavaló munkát, midőn egyházkerületünk Lapjában, a debreceni főiskola költségeloirányzatára vonatkozó tisztességes, tárgyilagos észrevételeit közzétette.

az örökjő Istent is hányszor káromolja, ha szertelen kívánságait nem elégíti ki azonnal. Mindig ilyen volt az ember. Milyen igazán mondja Pál apostol a római gyülekezethez írott levele 7-ik részében: *gyönyörködöm az Isten törvényében, a belső ember szerint; de látok az én tagjaiban más törvényt, mely az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engem rabul ad a bűn törvényének, mely az én tagjaiban vagyon. Óh én szegény ember! kicsoda szabadít meg engemet ezen halálnak testéből?*

S ha még Pál apostol is ily fájdalmas vallomást tesz. hát a többi ezek, milliók?!

Bizony, a biblia is arra tanít, a történet is arra tanít, hogy az ember szíve soha se tudta kitalálni, hát még gyakorolni, azt az egyetemes szeretetet, melyről Krisztus Urunk úgy beszél, mint Istennek legfőbb tulajdonárói. Mert nem is emlékezve azon emberekről, azon népekről, kik réges-régen éltek, kik Krisztusról nem is hallottak, s kiknek gyűlöletes vérontásai az égre kiáltottak, — tekintsünk csak széjjel magunk között, a magunk idejében . . . Mi a Krisztus hívei vagyunk, annak valljuk magunkat, Őtöle tanultuk a mennyei Atya egyetemes szeretetét, és mégis — mi is kiválogatjuk az embereket s ha még csak a lelkők szerint válogatnánk! de legtöbbször külső körülmények, hivatalok, méltóságok szerint becsüljük, vagy kisebbítjük . . .

Hanem már Rózsa Sándor főiskolai pénztáros úr nem cselekedett hasznos és szükséges dolgot, midőn a jóakarátú adjon Istenre, olyan fanyar fogadj Istenrel válaszolt.

Folytassuk tovább. Nem szabad visszariadnunk az ilyen ideges fogadj Istentől sem, sőt annál buzgóbban s a nagy közérdek iránt tartozó mélységes szeretettel kell kutatnunk az erkölcsi testületek vagyonkezelésének leggyümölcsözőbb módjait.

Igazán nem tudom megérteni, mi hozta ki sodrából annyira a pénztáros urat, hogy válaszában hangjában még a figyelem legegyszerűbb követelményeiről is megfeledkezett, melyekről pedig a vita legmagasabb hullámverései között sem szabad nekünk megfeledkeznünk.

Az ígért felvilágosítás és megnyugtató helyett, válasza nem egyéb, mint csupán és egyedül a Vas Mihály kicsinylése, gúnyolása, néhol leereszkedő vállveregetése s a végén egy izléstelen sértő arcúcsapás: „vagy azt gondolja cikkiró, hogy országgyűlést játszottunk s indenmitre utazunk“.

Képzelem, minő magas önelégültséggel tette le a tollat s gondolta, ha ki nem mondta is: no ennek megadtam! nem igen lesz kedve többet piszkálni a más garmadája alatt!

Hát ez nem volt okos cselekedet, sem a személyeket, sem a tárgyat illetőleg.

Azonban eszem ágába sincs Vas Mihály lelkész-társam mellé segédül állani. Az ő művelt keresztyén lelke nagyobb dolgokat is eltűrt már békében. A pénz és vagyonkezelés terén kifejtett és megbizonyított szak-képzettsége pedig, egy hajszálnyira sem hajlik meg a Válasz fel sem vevő gúnyolódása előtt. Az a Vas Mihály, ki lelkészi teendőinek mindenkor lelkiismeretes végzése mellett egy virágzó népbankot teremtett és vezet s a múlt évben is ötödfélmillió korona forgalmat bonyolított le minuciális pontossággal, ki a felsőszabolcsi egyház-megye összes pénzkezelését, — mintegy négyszázezer korona vagyonról, egymaga vezette át, a régi pátriárkális bizonytalanságból, a teljesen új és biztos könyvvezetés

alapján és éveken át tanitgatta a pénztári személyzetet egészen ingyen, a ki saját kicsiny egyházában is fillért fillérhez gyűjtve, igazán hangya módra hordja össze a morzsákat a jövő felvirágzáshoz, ez a Vas Mihály bizonyára nyugodtan érzi önlelkében, hogy semmit sem ártnak néki azon kötekedő incselkedések, melyek a debreceni főiskola pénztárosához is illetlenek, midőn maga is azt jelzi „Válasz“-a címe alatt, hogy megnyugtatót és felvilágosítást akar közölni.

Ez a felvilágosítás, megnyugtató azonban, a szenvedély szemmaró füstjével még inkább akadályozza a helyzet tiszta látását s legtöbbször ennyiben végződik: *ügy sem érti . . . ügy is hiába mondanám . . . ügy is avatatlan szemű . . . csak ügy bizalmasan megsúgom . . .* s itélete, felvilágosítása végösszegeként, lenéző megvetéssel kérdi: „*mire jó hát az ilyen balsikerű felszólalás? Felelet: semmire!*“

A semminél talán valamivel többre. A figyelmet ide tereli. Érdeklődést támaszt az ügy iránt.

A közügynek pedig semmire sincs nagyobb szüksége, mint az érdeklődésre. Még ha e közérdeklődés roszakaratú, akkor is többet ér, mint a közöny. A roszakaratot megölik a *tények*, a közöny pedig az ügyet öli meg.

Mert ez a debreceni főiskola a magyar kálvinista ember szemefénye. A *mi hegyen épült városunk*. Ez van felírva a főiskola homlokzatán is, nagy aranyos betűkkel, habár más szavakkal is. Mindnyáján, a legkisebbek is, szent jogot formálunk minden kövéhez, minden porszeméhez s arra kell törekednünk minden erőnkkel, hogy a millió szívek építő szeretete adja úgyszólván a folyton tápláló vért ennek a főiskolának. Így megél, különben elpusztul. S ha a pénztáros úr még a jószívű adományt is kigúnyolja, vagy azért nem hozza nyilvánosságra az iskola vagyon-szaporulatát, *nehogy a roszfízető adósok, az elhidegült keblű alapítók hatalmas argumentumra tegyenek szert az óriásnak tetsző vagyon növekedés láttára*: az ilyen bölcsesség nem viszi előre az iskola ügyét.

Óh, ha Isten is így válogatna! . . .

De, halljátok, mit mond Krisztus Urunk!

Nem azért bocsátá Isten az Ő Fiát e világra, hogy kárhoztassa e világot, hanem hogy megtartassék e világ Ő általa.

Ő általa . . .

Egyedül csak Ő általa . . .

Ezt vallja Pál apostol is a gyülekezetekhez írott levelében mindenütt: *nem mondhatok semmit, melyet nem a Krisztus cselekedett volna énáltalam*

Vegyük ezt gondolóra, ker. Testvérek!

Mi arra vagyunk hivatva mindnyáján, hogy megtartassunk örökéletre. Istenünk előtt, minden általa teremtett emberi lélek, egyaránt becses. Nem akarja elkárhoztatni a világot, hanem megtartani.

Krisztus Urunk, mintha két, fontos dologra kötelezné ebben az ő követőit. Az első az, hogy ha Istenünk nem szánt kárhozatra, mi sem szánjunk kárhozatra senkit. Még a legnagyobb gonosztevő előtt is nyitva lehet a paradicsom kapuja. Ime a szenvedő Ivezítő még keresztjéről is így vigasztalja a megtérő bűnöst: *még ma velem leszesz a paradicsomban*. Tehát mi se dobjuk oly könnyen a kárhoztatás követ, mert ezt mondja Krisztus Urunk: *arról ismernek rátok, hogy az én követőim vagytok-e, ha egymást szeretitek*.

A másik köteletségünk, hogy egyengessük egymás

számára az idvesség utját. *Nagy öröm van mennyben egy megtért bűnös felett*. Hát még a megtért bűnös szívében minő öröm támad! Ezen isteni örömet hozta hozzánk Krisztus Urunk, az égből. Mint szép énekünk zengedezi:

Ez örömet e világnak
Az Ur Jézus szerette,
Ki terhet a gonoszszágnak
Vállaira felvette!

Bizony, magunk sem szálhatunk; lelkünk szárnyait megtépte a bűn, a föld porában vergődünk az isteni szeretet mindenekre képesítő ereje nélkül.

De Istennek legyen hála, ki adott nekünk diadalmat az Ur Jézus Krisztus által!

A ki hiszen Ő benne, el nem kárhozik; a ki pedig nem hiszen, immár elkárhoztatott, mert nem hitt az Isten egyetlenegy Fiának nevébe.

A Krisztusban való hit: ujjászületés. *Lélek az, a mely megelevenít*. Szívünk egész érzelm világát átalakítja a Krisztus lelke. Menjünk hozzá, tanuljunk tőle. Ha olvassuk az evangéliom lapjait figyelemmel, odaadó lélekkel, az Istenországának csodálatos ereje száll belénk. Mint midőn tikkasztó hévségben a völgy erdejének hús fuvalma harmat illatot visz szives meghívóként az elepedt utas elé.

Krisztus Urunkban hinni: örökélet.

Jóakarató türelmet kérünk tehát Rózsa Sándor pénztáros úrtól, ha kételkedésünkben vagy tudatlanságunkban fásasztani, háborgatni merjük s midőn a kerület jkönyveiből elég nyugtalanító anyag férközik szívünkbe azon kérdés körül, hát csakugyan nem marad már, nem maradhat már egy igazi kálvinista iskolánk sem, mely hamisítatlan tejjel táplálná fiait? S minden eszközt felhasználunk már, hogy a magunk emberségéből megélhessünk?

S itt álljunk meg és gondolkozzunk.

Ne bántsuk egymást, mert ebből nem növekszenek a tanszéki alapok, pedig nekünk pénz kell és nem civakodás. Mindenkor kellő tárgyilagossággal olvastunk a kerületi jkönyveket, azon pontokat is, melyek a főiskola vagyonkezelésére vonatkoznak. Emlékezzünk csak azon időtől, midőn György Endre azt ajánlotta, hogy a főiskola vagyonkezelése valamely pénzügyre bízás (1895. évi 358. szám, mert a főiskola erre nem képes. Olvassuk ettől fogva az évenkénti jkönyvek idevonatkozó szakaszait (1896: 436, 1896: 174, 1897: 456, 1898: 399. stb.) egész a legújabb 1899. évi 90. számú jkvi pontig, mely pontokban, mint megannyi vádlevelékben, a vagyonkezelés gyarlóságai vannak szégyenpadra állítva, midőn még az a szerencsétlen fűvészkerti pár forintos számadás is több évi hátrányban marad, okmányai elvesznek s jótékony alapokból egész vagyon kallódik el, — ha mindezeket olvassuk mi, *avatatlan szemű* vidékiek, hiába *súgja bizalmasan* a pénztáros úr, hogy csak a mi szemünk homályos, bizony ide hallik Debrecenből az államsegély után esengés . . .

Mondjuk ki inkább őszintén, hogy még nem nőttünk bele a vagyonkezelés legújabb mesterfogásaiba s e téren nagyon el vagyunk maradva.

Nem a mi hibánk annyira, mint a gonosz időké. Soká aludtunk erőszakos álmot a nagy éjszakában. Mikor aztán nekünk is virradni kezdett, a nagy nemzeti ébredéskor, hirtelen jött a kétségbeesítő napfogyatkozás, mely újra dermedtő álomba merített. Mikor aztán elmúlt ez a napfogyatkozás, hirtelen dél lett, s minket majd-

nem meztelen talált. Azóta sürgünk forgunk, kapkodunk, iparkodunk lábra állani, felruházkodni, beruházkodni, anyagi és erkölcsi erőnket összeszedni, de sietésünkben néha azt is elhullajtjuk, a mit már magunkra vettünk.

Nemcsak mi vagyunk így, református egyház; így vagyunk egész nemzetségestől. A kath. püspökségek vagyonkezelése is sok kritikára ad okot s bizony kevésbe mult, hogy a hercegprimást is gyámság alá nem vették.

Tanulnunk kell.

Hát még itt kint, egyházainkban, minő gazdálkodási rendszereket tapasztalhatunk! . . . Hány helyen cibálják széjjel a Csáki-szalmáját épen azok, kiknek legszentebb kötelességök volna szálanként is összeszedni! A fillérek értéke még ismeretlen előttünk! Az a két percentes tüke-annuitás, melyet olyan kigúnyolni valónak ítelt Rózsa pénztáros úr, a gégenyi egyház adományánál! Pedig ha szegények vagyunk is, de okos előrelátó gazdálkodással sokat segíthetnénk önállóságunkon, a helyett, hogy könnyű államsegélyre vágyakozzunk.

Például, mi itt Felsőszabolcsban, mióta Görömbei Péter az esperes és Vas Mihály műveit látjuk, a vagyon berendezkedés terén mindent elkövetünk, de nehezen megy nagyon. Lelkészársaink maguk nem akarják a maguk javát sem. Félnék az új nyomoktól. Pedig minden szegénységünk mellett is, hatalmas anyagi erőnek vagyunk birtokában. Legújabb összeírásunk szerint, összes vagyunk kevés híján, négy millió korona. S ha látjuk azt, hogy legtöbb egyházunk miként kezeli, jövedelmezési vagyonát, különösen földet, bizony nincs okunk a dicsékedésre.

S talán egymást vádoljuk emiatt?

Távol legyen!

Vegyük fontolóra és tanuljunk. Magunk és hiveink javára. Mert hiveink is nyomorúságos tudatlanságban vannak, az uzsorának ezerféle faja szorongatja, fojtogatja őket s ha felénk kiáltoznak a tanítványok szavaival: Uram! tarts meg, mert elveszünk! . . . ki dorgálja meg a szegényeket, hogy csendesség legyen! ha magunk is egymásnak esünk a bösz viharban.

A hihetlenség: kárhozat és pokol!

Sokan szinte kevélykednek hihetlenségükkel; még azt is mondják, hogy csak a tudatlan embereknek kell a hit, kell a Krisztus, kell a vallás, a tudósoknak elég a tudomány.

Ne higyetek ilyen beszédeknek!

Krisztus Urunk mondja meg igazán a hitnek is, a hitlenségnek is az okát.

A hitetlen ember nem szereti a világosságot, mert az ő cselekedetei gonoszak.

A ki pedig igazán cselekszik, a világosságra megyen, hogy az ő cselekedetei nyilvánvalók legyenek, hogy azok Isten szerint valók.

Ez az igaz, Ker. Testvérek!

Krisztus a világosság, — az értelem világossága, a szív világossága.

Mint a természeti világban a nap fénye, melege hozza illatos virágzásra, áldott gyümölcsözésre a völgyeket és halmokat s napfény nélkül pusztá kietlenség halotti temetője terül el; vagy százféle járvány kóranyagja tenyészik búján a fojtó ködös, nyirkos levegőben: úgy az ember szívében-lelkében is amaz égi fény világa-melege szüli és fejleszti a boldogító tisztá érzelmeket, a fenszárnyaló gondolatokat; de lelki világosság nélkül, szívbéli melegség nélkül kárhozat az élet.

A gonoszok, a bűnösök mind a hitetlenek közül

kerülnek ki. A rosz szülők, a rosz gyermekek, a gonosz testvérek, a hűtlen hivatalnokok, az igazságtalan bírák, a gazdagok vagyonára áhító irigy szegények, a munkás népet lenéző fényes gazdagok, s általában bármily gonosz cselekedetben bujkáló hitetlenek — *gyűlölik a világosságot*, gyűlölik a Krisztust.

De az Isten szerelme végtelen!

Midőn a tékozló fiu, nagy felve, csak távol áll meg az ősi hajlék előtt éhesen, rongyosan — az atya meglátván őt, elébe futamodik, örömkönyek közt keblére öleli, mert az ő fia elveszett volt és megtaláltatott, meghalt volt és feltámadott!

Ne felejtsetek hát. Ker. Testvérek, hogy *úgy szerette Isten e világot, hogy az Ő egyetlenegy szülött Fiát adná, hogy minden, valaki hiszen Ő benne, el ne vesszen, hanem örökéletet vegyen!*

Én szívem-lelkem fenekéig meghatva és megalázódva e kimondhatlan kegyelem előtt, mélységes áhitattal sóhajtok fel a költővel:

Mély kútfeje a szeretetnek!
Legyek hasonlatos hozzád!
Te tenger vagy, harmatepp legyek én,
Mely tisztán fénylik a fa levelén,
Enyhülést hoz és áldást ad!

Ámen.

Andrásy Kálmán,

Mi kiesinyek, tudatlanok, keressük és követjük a vezéresillagokat, ott fent, főiskoláinkban. Tudakozóduink, több világosságot keresünk. Vajjon az atya kigyót ad e fiainak, ha azok kenyeret kérnek?!

Andrássy Kálmán.

K i m u t a t á s

a tiszántúli ev. reform. egyházkerületi lelkészi illetményeknek 1200 koronáig való kiegészítésére útvalányozott összegekről.

1. Az *alsószaboles-hajduvidéki* egyházmegyében: Acsád, Sebök István 631 kor. 84 fillér. H.-Dorog, Fodor Bénéiamin 378 kor. 80 fillér. Tiszalök, Borus Lajos 12 kor. 50 fillér. T.-Polgár, Sörös János 106 kor. 68 fillér.

2. A *beregi* egyházmegyében: Asztély, Róthe Lajos 73 kor. 48 fil. Balazsér, Tariska Lajos 593 kor. 87 fillér. Búcsú, Nemes Ferenc 418 korona 90 fillér. Fornos, Abaházi Lajos 140 kor. 92 fillér. Geese, Miklós József 619 korona 96 fillér.

3. A *bihari* egyházmegyében: K.-Szántó, Kocsis József 366 kor. 6 fil. K.-Jenő, Hegedüs Ferenc 274 kor. 23 fillér. Less, Konrád Géza 698 kor. 70 fil. M.-Telegd, Falusi Károly 450 kor. 66 fillér. M.-Telki, Nánássy Imre 207 kor. 16 fil. Nyüved, Bélteki Géza 186 kor. 58 fil. Örvénd, Biró János 149 kor. 31 fil. Pusztá-Told, Nyikos Sándor 197 kor. 63 fillér. Pusztá-Ujlak, Doma Gyula 426 korona 96 fillér.

4. A *debreceni* egyházmegyében: Vértes Szücs László 101 korona 10 fillér.

5. Az *érmelléki* egyházmegyében: Ér-Olaszi, Thamássy Lajos 474 korona 66 fillér. G.-Petri, Takács Zsigmond 352 korona 40 fillér. P. Telek, Nagy Sándor 187 korona 26 fillér.

6. A *felsőszabolesi* egyházmegyében: Mihálydi, Márton Gyula 156 korona 71 fillér.

7. A *máramaros-ugocsai* egyházmegyében: Gyulaj, Biki Ferenc 232 kor. 38 fillér. Tamásváralja, Csernák István 341 kor. 85 fil. Keresztúr, Deák Mihály 623 kor. 44 fillér. Nagy-Tarna, Győri László 588 kor. 32 fillér. Nevetlen, Akli, Batár, Koroknay István 361 kor. 36 fil. Hosszúmező, Nagy Endre 173 kor. 81 fillér. Péterfalva, Szabó József 604 kor. 21 fillér. Halmi, Varga Károly 268 korona 66 fillér.

8. A *nagybányai* egyházmegyében: Apa, Papolczi Zoltán 153 kor. 22 fil. Aranyos-Medgyes, Szabó József 54 fillér. Adorján, Papp József 556 korona 33 fillér. Amarc, Kató Béla 402 kor. 84 fillér. Batiz, Szobonya József 426 kor. 49 fillér. Egri, Magoss Ferenc 224 kor. 80 fillér. Garbole, Kürthy Károly 671 kor. 16 fillér. Hirip, Kálmán Sándor 117 korona 88 fillér. Homok, Szentgyörgyi Zsigmond 632 kor. 64 fil. K.-Hodos, Varga Zsigmond 462 kor. 17 fil. Rozsály, Tóth László 756 kor. 73 fillér. Sárköz-Ujlak, Szabó Károly 662 kor. 15 fillér.

9. A *nagykárolyi* egyházmegyében: Kraszna-Szt.-Miklós, Csighy István 710 kor. 66 fil. Király-Daróc, jelenleg nincs lelkész, 488 kor. 66 fil. (A kiutalás előtt tisztázandó, hogy mikor halt meg a lelkész; ha még 1898-ban, 1899 jan. 1-je előtt, akkor kiutalás csak úgy történhetik, ha igazoltatik, hogy az új lelkész mikor foglalta el helyét.) Mérk, Daresi Bertalan 275 kor. 56 fil. Ó-Pály, Király István 493 kor. 5 fil. Vitka, Ujlaki Gábor 42 korona. Nagydobos 170 kor. 60 fillér. (A bevalláskor az állomás üresedésben volt.)

10. A *nagyszalontai* egyházmegyében: Belényes-Remete, Szathmáry István 444 kor. 25 fillér. Belényes, Sipos Imre 49 kor. 30 fil. Belényes-Ujlak, Sipos János 207 kor. 70 fil. B.-Sonkolyos, Nagy Elek 438 kor. 84 fil. Bélzerind, Váczi Dezső 397 kor. 45 fillér. Borossebes,

Szabó József 75 kor. 34 fillér. Csermő, Vadas Gyula 353 kor. 50 fil. Feketetót, Gaál György 447 kor. 66 fil. K.-Apáti, Pató Károly 201 kor. 80 fil. Ménes-Györök, Hunyadi László 41 kor. 44 fil. Pankota, Kócsa Károly 133 kor. 36 fil. Szakál, Kálmán Béla 400 kor. 63 fil. Sarkad-Keresztúr, Nagy Endre 192 kor. 36 fil. Szemlak, Bedrich József 99 kor. 64 fillér. Tamásda, Bethlendy Sándor 241 korona 73 fillér.

11. A *szatmári* egyházmegyében: Milota, Sipos József 28 kor. 68 fil. Pusztá-Daróc, Csorba Barnabás 428 kor. 93 fil. Rápolt, Nyiri Gyula 459 kor. 24 fillér.

Összesen 22,289 korona 73 fillér.

Budapesten, 1899 december 11-én.

Ebergényi Sándor,
vmin. számtiszt.

*

Fentebbi kimutatás következő miniszteri leirat kapcsában érkezett főt. Kiss Áron püspök úrhoz:

„96639. sz. Meltóságos és Főtiszteltű Püspök úr! Tisztelettel értesitem Meltóságodat, hogy egyidejűleg utasítottam a debreceni m. kir. adóhivaltalt, hogy Meltóságod és gróf Dégenfeld József egyházkerületi főgondnok együttes aláírásával ellátott nyugtájára 11,144 frt 86 $\frac{1}{2}$ krt fizessen ki. Ezen összeg $\frac{1}{100}$ alatti jegyzékben felsorolt lelkészi állások lelkészei jövedelmének az 1898: XIV. t.-c. értelmében eszközzendő kiegészítésére szolgálván, felkérem Meltóságodat, hogy a csatolt jegyzékben részletezett összegeket a lelkészeknek — az egyházkerület elnöksége útján — kiszolgáltatni méltóztassék azon feltételek és módozatok mellett, a melyeket az egyetemes konvent nyilatkozatának megtételéig a konventi elnökség folyó évi 192. számú felterjesztésével elfogadott. A lelkészi állásokon időközben előfordult változások tekintetében az 1898. XIV. t. c. 16. §-a rendelkezései lesznek figyelembe veendőek. Ezen alkalommal egyuttal tisztelettel értesitem Meltóságodat, hogy jelen alkalommal a megállapítások ellen észrevételezésnek helye nem lehet, a mire nézve a konventi elnökséget fogom részletesen értesíteni. Fogadja Meltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását. Budapest, 1899 dec. hó 13-án. Wlassics.”

Szerk.

Beszéd és ima.

A ref.-kovácsházai állami elemi iskola megnyitása alkalmából, 1899 november 26. írta és elmondta *Nagy Károly*, ev. ref. lelkész.

T. Közönség!

Örömmel és dicsekedésnek érzése hozott minket össze e falak között, hogy midőn hálát adunk Istennek, nevelésügyünk elhagyatott mezején tett előhaladásunk eme valóban pompás jeléért, az iskoláért: egyszersmind bebizonyítsuk azt is, hogy a tudományt a mulandó földi javaknál többre becsüljük és azt tartjuk valódi nyereségnek, lelkünk táplálékának, ha az ismereteknek, a tudományoknak büvölő fénykörébe emelkedhetünk.

Nagyszerű, fontos és tanulságos tehát e szerint a mi mostani együttlétünk, mely szelleménél, belső tartalmánál fogva községünkben ünneppé avatja e napot. A mit oly régen nélkülöznünk kellett, tehetetlenségünk következtében, de a mire oly régen vágnak lelkeink, a mire oly epedve tekintettek lelki szemünk a multból: közoktatásügyi kormányunk jóvoltából, gondoskodásából ime felépült a gyermekeink korszerű nevelése céljából alkotott népiskola, mely immár csak arra vár, hogy magasztos rendeltetésének átadassék. Megnyilik hát nem sokára a tudományok tárházának e diszes csarnoka, hogy gyermekeink helyes alapon nyugvó nevelte-

tése felöli reményeinket újra élessze, a növendékek lelkületét az ártatlanság korszakában irányítsa és a nevelésügy kezében mindenkor világító fáklya legyen. Vajha, a mily örömmel vártuk ez épület befejezését és megnyitását, oly drága kincsnek tartanók ezt társadalmi életünkben, — a mily forrón buzog a szeretet szívünkben gyermekeink iránt: oly meleg érdeklődéssel látnók ezeket növekedni, erősödni a szellemi munkásság terén! A mily boldog érzéssel tekintenek a szülők szerelmük megtestesülésének, gyermekeiknek lágyan rengő bölcsőjére: úgy tekintene a hazának minden polgára az iskolára, mint a mely szintén nem más, mint bölcső, szellemi bölcsője

I. Isten országa tagjainak és

II. a haza polgárainak.

Használjuk fel azért, t. közönség! ez ünnepi órát; hozzunk áldozatot a szellemi élet oltárára, — elméldvén röviden az utóbb elhangzott eszme felett.

I.

A bálványozásra hajlott, tudatlanságba sülyedt és saját erkölcsi veszedelmére törő Izrael előtt, így szól a végromlás rémeivel fenyegető Hozseás: „*elvész az én népem, mivel hogy tudomány nélkül való.*“ És e szörnyű bukás jövendölésének szavait nem ok nélkül vette ajkára a szigorú erkölcsű proféta, mert a hol a tudománynak értéke nincs, a hol a föld porában járó köznapi elmék vezérkednek, — ott a lelkekre sötétségnek köde ül; a hol az eszmék világa elhomályosul, a hol nem tudnak különbséget tenni jó és rossz között: ott felütötte magát a sötétség országa, melyben babonának bilincsei nehezdednek a szívekre, elmékre. És a mi áll nemzetekre, áll egyesekre nézve is, mert minden rosznak szülőanyja a tudatlanság, mely különösen erkölcsi tekintetben kárhuzatos nyomokat hagy maga után, a mellett, hogy Isten országa terjedésének egyenes és nyílt elleisége. Tekints az ártatlanul kiontott vérré, mely az egekre kiált boszúért; a roszul nevelt gyermekek hálatlanságára, midőn az elfajult sarjadékok méltatlankodnak a kegyelem-kenyérre szorult, elaggott szülőkkel; hallgasd meg az Isten képét magáról levetkőzött, állattá aljasult embert, midőn undorító szavakkal káromolja az eget; az egymást gyűlölő házastársakat, — vagy vess egy futó pillantást az erkölcsi romlottság büzhödt tanyájára, a börtönökre, a hol a fenevaddá lett emberi torzkép vezekel, az elkövetett bűnökhöz méltán soha ki nem mérhető gyötrelmek között — és ha ezeket megfigyeled: meglátod visszataszító képeit a tudatlanság következményeinek.

Nem ily helyeken, nem ily társadalomban reng az Isten országa tagjainak bölcsője, hol az iskolák működésének bölcsője ismeretlen, s a szülők sem akarják tudni, gyermekeik neveltetését illető kötelességeiket.

Legyen azonban hála Isten gondviselő jóságának e siralmas példákkal csak ritkán találkozunk, a vallástalan élet és elfajultság eme káros tünetei ritkán érintik tapasztalatainkat. Lelki örömmel és keresztyéni megnyugvással látjuk azonban a tudományok hatását az öntudatosan folytatott munkás életben.

Egy római költő azt mondja: „*a tisztességes tudományok hű tanulása szelidíti és nem engedi elvadulni az erkölcsöket!*“ Valóban a tudományokkal karöltve jár a műveltség, szelidség, jóság, az erkölcsi vonatkozások kedvelése, isten- és ember-szeretet. És amely társadalomnak ezen erények az iránytűi: ott „*mindenek ékesen és szép rendben*“ folynak; és mily fölemelő az ilyen képek látása!

Nézd meg az iskolákat, a keresztyéni élet eme veteményes kertjeit, hol a gyermekek, mint „*növekedő plánták*“, a tanítói gondos kezek által idomittatva fejlődnek és erősödnek. Midőn a költő szavaival ily felhívást hall a zsenge korú gyermek: „*kis kezecskéd összetéve szépen, imádkozzál kedves gyermekem*“. Majd midőn az Istenről mint mennyei Atyáról alkotott fogalom szélesebben terjed ki gyökér szálaival az ártatlan szív talajában, hogy egészen meghódítsa azt; midőn a gyermek megismeri az Istent annak hozzánk való jóságát, szeretetét, bölcsességét és mindenható voltát, ki előtt a bűnök nincsenek elrejtve, de ki irgalmas és kegyelmes a bűnbánókhoz; midőn érzi a gyermek, hogy mind Istent mind ember társait tisztelnie, szeretnie kell, mert „*e két parancsolattól függ az egész törvény és a próféták írása!*“ midőn tudja, hogy az Isten Fiában üdvözítőt, megváltót talált a világ: nemde, nem szép haladás-e ez, az erény és erkölcsiség mezején?! nem boldogító tapasztalat-e Isten országának terjedésében? Az ilyen növendékekből válnak békességben élő, egymást igazán szerető házastársak, a gonoszságnak ellenségei, az erkölcsi szépség rózsaszálai, erényes Józsefek és Eszterek, a paráznságnak gyűlölői, a szűzies szeméremnek ápolói, a békesség tüzének élesztői, a bűnöknek öldöklői, Istennek és Krisztusnak igaz imádói, a tudományoknak kedvelői, jó rokonok, szomszédok és barátok.

Vajha ilyen tagokkal ékeskednék minden társadalom, vajha ekként nyilatkoznék meg az iskolának nevelő hatása, hogy az iskola, minden keresztyénre nézve szellemi bölcső lenne Isten földi országában! mert örök igazságnak ad kifejezést a bölcs, midőn így szól: „*Krisztusban vannak a bölcsességnek és ismeretnek teljes kincsei elrejtve!*“

II.

De nemcsak Isten országa tagjainak szellemi bölcsője az iskola, hanem a haza polgárainak is, amennyiben nemcsak keresztyéneket, hanem hazafiakat is nevel.

Hogy „*régi dicsőségünk*“ új fényben ragyogjon, hogy az ősök által vérrrel szerzett hazánk virágzó és boldog legyen, hogy ennek törvényei tiszteletben tartásának és ősi alkotmányunk bástyája, századok fergetegeinek tűzpróbáját is megrendülés nélkül kiállhassa és mint a pálma, saját terheink viseléséből nyerjen erőt: jellemszilárd, erős meggyőződésű és bátor férfiakra és honleányokra van szüksége, kik a hon javáról soha meg nem feledkeznek, de vér és pénz áldozatokra is készek; kiknek nem csak szavaiban de tetteiben is lelkes kifejezésre talál a honszeretet s a nemzet nagyságának eszméje; kik azt hangoztatják a költővel; „*a haza minden előtt!*“ Ezek adják biztosítékát az állam hatalmának, függetlenségének és szabadságának, melyek nélkül az állami élet fejlődése el sem képzelhető. Ugyde az ilyen polgárokat nevelni kell! mert nevelés nélkül az állam eszméjének, a társadalom egységre törekvő munkásságának megértésére sem lesznek képesek!

És itt eszembe jut a régi, fényes Görögországnak valóban megkapó nevelési módszere, melynek következtében igaz honpolgárokat, lelkes hősokeket és valódi tudósokat adott közéletének és azokban nagyszerű példákat a világtörténetnek.

Még meg sem született a haza leendő fia, midőn az anyák előtt tettekkel ragyogó hősokek képeit mutogatták, remekírók halhatatlan műveit olvasták. És midőn a gyermek világra jött, harci fegyverek voltak a vánkosok, melyekre fektették. Alig hogy fejlődött a gyermek, a

haza nyelvén s nagy férfiak nevének kiejtésén tanította megszólalni anyja. Majd mikor már növekedett, erejét próbálgatva játszadozott társaival együtt a porondon, miközben a haza dicsőségét zengő dalokat énekeltek, kétségenkívül azért, hogy a hazaszeretet szent tüze erőt vegyen a fogékony szíven s az étellel egybeforrva, — fundamentomul szolgáljon magasztos terveknek, nemes tetteknek. Az ifjak voltak kiválogatva arra, hogy összhangzatos énekekben zengjenek hálát a hon örömeért a pogány isteneknek.

Ennek a nevelésnek tulajdoníthatjuk azt, hogy Görögország története oly férfiak neveivel tündököl, kiknek emléke örökké él s kik eszerint halhatatlanokká lettek a hazaszeretet, polgári erények és szépművészetek terén.

Az ilyen nevelés szüli a jó hazafiakat s az anyáknak nemes példája mellett, a lelkes honleányokat!

A magyar nemzet, vitézségéről, nemes modoráról, volt ismeretes mindenkor. És bár voltak idők a zajló századokban, midőn nemzeti dicsőségünket nehéz borulat takarta, midőn a műzsák elhallgattak, mély csend ülven a szent berkeken, midőn a rabigának láncá nyögözte a síró nemzetet és a szabad szó az ősök tündöklő példáira hivatkozás, ezek erényeinek követése, halálbüntetéssel sújtott és a nevelés ügye merőben a szülők jó akaratától függött, midőn a felekezeti surlódások harcokká élesedtek s polgárháboru vérebe fulladtak a legnemesebb törekvések, és így a nevelő intézetek ormairól is letépetett a tudományok lobogója: bizony az elnyomatásnak ama sötét korszaka, keserű emlékeket idéz föl lelkünkben! . . .

De Istené legyen ismét a hála, ki időről-időre gondoskodott Megváltókról, kik a jobb jövő reményeivel vigasztalva csüggedező nemzetünket, megmutatták mindenkor a haladás és fejlődés útját. Ma már nem kísértenek bennünket ilyen rémképek, hazánk, nemzetünk önállóan intézi háztartásának ügyeit; a szabadság édes levegője dagasztja keblünket, és elértük azt, hogy „*annyi balszerencse közt s oly sok viszály után, él nemzet e hazán!*“

Nem lehet ugyan szemet hunynunk ama tudat előtt sem, hogy néhol az iskolai nevelés jellegét felekezeties vonások domborítják ki a mellett, hogy a szegénység is számtalanszor von korátot a tanügy fejlesztési törekvése elé; ezért is, de az állam jól felfogott érdekének parancsából is kezdet fog ma már az állam az egyházzal a tudományok terjesztése s általában az iskolai ügyek fejlesztésének munkájában; sőt a hol az egyház nem tehet eleget az emberképzés körül a kor szükségletének és követelményeinek (mint itt községünkben is) maga veszi át a szent ügyet, annak terheivel együtt; és meghagyván az egyháznak a valláserkölcsi élet művelésének kötelességét, egyenlő érdeklődéssel törek-szenek virágzásra juttatni állami életünk lételalapját a tanügyet, amaz igazságtól vezéreltetvén, hogy

„Minden országnak támasza, talpköve
A tiszta erkölcs, mely ha megvesz:
Róma ledől s rabigába görbed!“

És épen azért ma már nem elég, mint nem régen is, csak az alapvető ismeretek megszerzése, s bibliai történeti képek és igazságok megismerése, hanem szélesítünk kell a növendékek ismeretét a nyelv, alkotmány és nemzeti történet szempontjából is.

Milyen szép jelenet pl. az, mikor nagy őseinkről Bethlen Gáborról, vagy Rákóczyról, majd a haza bölcséről Deák Ferencről, hazánk újjáalkotójáról, a porai-ban is áldott nagy Kossuthról vagy Széchényiről,

lelkesedéssel szól a gyermek ajka, mely ismeret és lelkesedés tápláló csiráját képezi a hazaszeretetnek és a gyermek együtt érez a gyász és dicsőség hullámain hányatott nemzettel.

Igy forgolódván a szülők az otthon családi szentélyében. a tanítók az iskolák szent oltára körül, hiszem, hogy beköszönt hozzánk

„ . . . egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez
Százvezrek ajakán.“

Mivel pedig az iskolákban a valláserkölcsi irányelvek, a műveltségnek hamisítatlan sarkkövei, a hősiesség és honszerelem magasztos példái, a tettekben nyilatkozó áldozatkészség erényei taníthatnak: az iskolát méltán tekinthetjük a haza polgárai szellemi bölcsőjének is.

Ilyen gondolatokat táplálva, így nevelve és neveltetve leszünk méltó utódai a honalkotó hősöknek; így teljesítve kötelességedet, biztatsz a nemzet jobb jövőjében. Fogadd meg a költő tanácsát: „*Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül!*“ És ha az isteni akarat gonosz napokat hozna is ránk, ha nemzeti zászlónkat nem várt viharok szakgatnák is meg, szívesen siessen mindenki a védelem munkaterére, vagyis:

„Hogy így aztán majd, ha ember kell a gátra,
Tompá gyáván ne maradjon senki hátra!“

Ti szülők és tanítók, ti vezérei az egyháznak és hazának, — a vallásosság, műveltség, az erő és nagyság biztos eszközeinek, az iskolának szeretete által siessetek megvalósítani a legnagyobb magyar ama proféciját: „*Magyarország nem volt, hanem lesz!*“ És hogy ebben az Isten segítsen, jertek imádkozzunk:

Minden bölcseségnek egyedüli, örök kútfeje, szerető Atyánk a Jézus Krisztusban! Kicsinységünknek tudatában mély alázattal borulunk le Előtted e helyen és imádunk Téged mindazon jókért, melyekre egy élet folyamán alatt méltóztat szívesen minket, bármi gyakran vagyunk méltatlanok Hozzád kifogyhatatlan bőségű áldásaidra.

Te hoztál Uram, életre a semmiségből, a Te kezeid vezérelnek minket életpályánkon. Te hordozod rajtunk az idők járását, a Te intésedre végzi pályafutását a nap s hinti szét ragyogó fénysugarát a földön, hogy azoknak nyomán tenyészet keljen, s „*legyen világosság!*“ Tőled veszünk, Atyánk, minden földi jót, melyben szemeink gyönyörködnek és az erőt és az áldást, melyek testi életünk fentartására szükségesek. Óh Isten! jóvoltod nélkül csak egy pillanatig sem élhetnénk!

Hogyan tiszteljük, hogyan zengjük dicséretedet méltóképen, Atyánk! a testnek, a természetnek velünk közölt örömeiért?

Óh, de a Te atyai jóságod nemcsak testünket illeti, gazdagon árasztod azt lelki életünkre is, melyet nemesíteni kegyelmed eszközeivel soha meg nem szűnsz. „*Tudatlanságban jöttünk e világra, Jézus vezérelt minden igazságra*“ és szent Fiaid evangélioma lett lelkünk szövétneke, üdvösségünk eszköze, benned vetett hitünk köziklájja, ismereteink ki nem apadó forrása!

Végy tőlünk hálát, Istenünk! lelkünkre is kiterjesztett gondoskodásodért és lelkünk ama nemes érzéséért, melylyel Tégedet megismerni, az élet célját s az ember méltóságát világosan átérteni teljes erőnkől törekszünk. Saját képedre teremtéd ugyan az embert s Tőled alászállott szikra bennünk a lélek, de ha Te nem segítesz, Uram, a valódi műveltség eszközeinek felkeresésében, olyanok lennénk, mint a pogányok, kik csak az Általad teremtett természeti világot ismerik, de Tégedet és a szent Fiaid által hirdetett evangéliom boldogító erejét — nem!

Gondviselésedet áldjuk a nevelő intézetekért, az azokban munkálkodó erőkért, óh Urunk! melyek nélkül kopár és kiellen volna az élet, meddő és gyümölestelen a munka, sötétségnek országa a társadalom. Az iskolák a Te szent országod veteményes kertjei, mert senki sem születik igaznak, jónak, hanem az iskola fejleszti Neked tetszővé. Itt nyer világosságot a mindenre hajló gyermeki lélek, itt nyer táplálékot a tudománysozomjas vágy s a kebelben rejtőző szellemi erők ennek falai között vesznek életet, hogy a sötétség gyászos borújából kibontakozva, az ösztön és indulatok bilincseit széttepje — szabadok legyenek.

Ime Atyánk! mi egy új iskola falai közt seregettünk most össze, hogy szent segedelmeddel megnyissuk ennek csarnokát és rendeltetésének átadva, örömmel tekintünk nevelésügyünk boldogabb jövőjére. Óh, mily nehezen vártuk e napot, hogy újult erőben alkalmasabb eszközökkel, jobb jövőre készítő reménnyel tekinthessünk itt a lélek tejének, a tudományoknak vígan csörgedező forrására. Fogadd ez örömeért Atyánk! meg nem szűnő hálánkat, szent neved dicsérete zengjen nemzetségről-nemzetségre!

Engedd meg óh Isten! hogy hálánk rebegése mellett, könyöröghessünk is hozzád, minden áldások kútfejéhez, mert „*ha te meg nem tartasz Uram Isten! hiába vigyáznak a mi szemünk!*” Add áldásodat az épület köveire, hogy évszázadoknak zugó viharjai közt is megálljon ez, időtlen-időkig, mindenkor hirdetve a te dicsőséged mellett a tudományoknak hatalmát, a szellemi világosság romolhatatlan erejét. És ha valamikor enyészet éjszakája borúlna is ez épületre: az ebben hirdetett igazságok, az ebben tanított tudományok fénye hassa át az egymásután következő nemzedékek lelkét, örök időkre.

Áldd meg óh Isten: böles királyunkat, a te földi képmásodat, hogy az ő kormányzása legyen a nép boldogságának, jólétének fényes korszaka, az ő erkölse, tudomány szeretete, a nemzetnek követendő mintaképe.

Áldd meg Atyánk! a tanítókat bölcsességgel türellemnek lelkével, hogy a rájuk bizottakban hűségesen sáfárkodván, legyenek igazságodnak szószólói a nemzet virágainak gondos ápolói, gyümölcsei láttassanak meg egy jobb jövőnek testben lélekben erős és kifejtett nemzedékén.

Könyörgünk Uram családi életünk kedves zálogaiért, gyermekeinkért is, a kiknek jóléte, előmenetele, a szülői szívek boldogsága. Adj lelkükbe jóráképességet, elméjükbe világosságot, hogy a tanítók atyai tanácsait, intéseit, engedelmisséggel fogadván, botlás nélkül járjanak a vallás és erkölcs utain, melyek a te szent örökségedbe vezetnek. Virrassz felettük Atyánk szent lelkekkel, hogy annak ereje tegye őket értelmes honpolgárokká, anyaszentegyházad élő tagjaivá s túl e földön az ég angyalaivá.

Ihlesd meg óh Isten a szülőket is: olts szívökbe vágyat minden szép és jó, szeretetet a léleknevelő intézetek, az iskolák iránt; hadd lássák és érezzék egyenként és mindnyájan, hogy a föld öröme és gazdagsága nem nyújt tartós boldogságot, hanem az itt szerzett lelki kincsek azok „*melyeket a rozsda és a moly meg uem emészt . . . a lopók ki nem ásnak és el nem lopnak*”, de örökké valók!

Mi Urunk, Istenünk! még csak arra kérünk, növeld anyaszentegyházadat hithű tagokkal, a te szentségedet, tökéletességedet megközelíteni törekvő keresztyén pol-

gárokkal, hogy „*kik e földön élnek s tégedet dicsérnek*”: egy szívvel és lélekkel hirdessék amaz örök igazságot: „*minden bölcsességnek kezdete a te szent nevednek félelme!*” Amen.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Gyülekezeteink köréből.** *A nagybányai* ev. ref. egyház újonnan választott lelkészét, főiskolánk nem régen kitűnő növendékét, majd seniorát, *Soltész Elemért* e hó 17-én iktatták be nagytekintélyű és hatású elődjének, *Gergely Károlynak* örökébe. A beiktatás fényét és imponáló voltát növelte az, hogy azon a helyi előkelőségeken kívül megjelent *Zsigmond Sándor*, egyh. ker. főjegyző, mint püspökhelyettes, *gróf Degenfeld Sándor* egyh. megyei gondnok, *Bitsánszky Ede*, min. tauácsos, kerületi főbányaigazgató, a helybeli felekezetek lelkeszei, a debreceni akad. ifjuság küldöttsége *Kun Béla* és *V. Szabó János* képviselőiben, s a ki legjobban örvendezett, a beiktatott ifju lelkész édes atyja lapunk régi munkatársa *Soltész János* ombodi lelkész. A beiktató templomi beszédet *Sátor Dávid* egyh. megyei tanácsbíró tartotta a zsúfolásig megtelt templomban, mely után *Soltész Elemér* nagy hatással beszélt tehetségét minden irányban kimutatva és a legszebb reményeket költve fel jövője iránt. Megemlített még, hogy az új lelkészt a városi tanács hivatalos tisztelegéssel fogadta s délben 200 terítékű közebedet rendeztek tiszteletére, melyen több alakban felhangzott a Soltész iránt nyilvánuló elismerés, szeretet és reménység. — **Kisújszálláson** az egyháztanács december 17-én tartott gyűlésében a vallásos-erkölcsi élet fejlesztésére bizottságot alakított a lelkészek és néhány buzgó egyháztág javaslatára; ugyanez alkalommal már ki is mondatott az egyházi könyvtár felállítására a nép számára és a vallásos felolvasások rendszeres életbeléptetése.

— **A Csokonai-kör diszgyűlése.** A Csokonai-kör f. hó 15-én *E. Kovács Gyula* emlékezetére diszgyűlést tartott, melynek műsora egy pont kivételével egészen Kovács Gyulára vonatkozott, jövedelme pedig a Kovács Gyula özvegyének és árváinak felsegítésére volt szánva. Épen ezért ez alkalommal a tagok is egy korona belépti díjat fizettek. A főiskola díszterme egészen megtelt válogatott közönséggel, kivált nőekkel, a karzatokon pedig az ifjuság szorongott (pedig a diákoknak is 10 kr díjat kellett fizetni). Az ünnepély bevezetéséül a főiskolai énekkar megnyitója szolgált. Utána *Géresi Kálmán*, a Csokonai-kör alelnöke olvasta fel elnöki megnyitóját, melyben közvetlen hangon, a legnagyobb melegséggel és tanuló társi emlékezésektől áthatott szererettel emlékezett meg a tragikusan kimúlt tragikus művészeiről. Ezután *Kun Béla*, főiskolai ifjuságunk kiváló poétája olvasta fel Kovács Gyula emlékére írott költeményét, melynek lelkes hangját, mély érzését, nemes hevülését és formai szépségeit a közönség tapsokban nyilatkozó elismerése koszorúzta. Most a főiskolai énekkar énekelte a *kétszer nyilik*-ot, *E. Kovács Gyula* gyönyörű népdalát kifogástalan előadással. A program negyedik pontja a *Gyalui Farkas* elbeszélése, vagyis inkább rajza volt, melyet, szerzője a megjelenésben akadályozva lévén, *dr. Benedek János*, a kör fáradhatatlan titkára és poétája olvasott fel a tőle megszokott kitűnő modorban. Nagy lelkesedést keltett az ezután következett pont: *Perényi Margit* debreceni primadonnának ének számai, különösen a *Kovács Gyula* remek dalának,

a *Kétszer nyilik*-nak s több népdalnak eléneklése. Ezután *Komjáthy János* szinigazgató adta elő *E. Kovács Gy.*-nak Csokonaihoz írott ódáját s érzéstől áthatott szavalatával elragadta a közönséget, kivált a lelkes ifjúságot. A programot a főiskolai énekkar rekesztette be a *Tihanyi echó*-val, s ennek hangjai mellett oszlott szét a közönség. Jól esik constatalni, hogy az ünnepély minden mozzanatában méltó volt ahhoz a nemes célhoz, melynek érdekében azt a Csokonai-kör megtartotta s a közönség szép száma után ítélve a szegényül maradt család is érezni fogja Debrecen közönségének az elhunyt iránti őszinte kegyeletét.

— **A nyiregyházi leányinternátus ügyében** legközelebb közöltük a felső szabolcsi egyh. megye adakozásra felhívó szózatát. Az egyh. megye kiküldött bizottsága e hó 7-én ülést tartott e tárgyban Nyiregyháza, melynek a további gyűjtés módjait beszélték meg s egy 3 tagú bizottságot küldtek ki a nagyvárad ref. leányinternátus meg szemlélésére. A gr. Degenfeld család nőtagjai lelkesen felkarolták az internátus ügyét, a mi jövőjére nézve nagy reménységet nyújt, Szabolcs vármegye is ajánlott fel segílyt, arra is biztos kilátás van, hogy Nyiregyháza alkalmas, ingyen telket ad. Az egyh. megye, élén agilis esperesével buzgón fáradozik érte s ennyi buzgalom és erő lehetetlen, hogy sikerre ne vezessen. Szívből kívánjuk s a felhívó szózatot újra figyelembe ajánljuk!

— **Uj szegényház. Uj árvaház Debrecenben.** Párját ritkító, nagyszabásu emberbaráti intézet létesítése kérdésével foglalkozott dec. 16 án délután a városházán az a népes értekezlet, a melyet *Simonffy Imre* kir. tanácsos polgármester városi bizottsági tagokból hívott össze. Az értekezlet tárgyát az ev. ref. egyház kebelében készült és *Atzél Géza* városi főmérnök és presbyter által felolvasott elaboratum képezte, amelynek rövid foglalata a következő: Az ev. ref. ispotály épületei, telkei s az ott levő, már hónapokkal ezelőtt leégett s azóta fedetlen tornyu templom tulajdonjoga a város és az ev. ref. egyház között ténylegesen rendeztessék s e rendezés után részint a város, részint az egyház költségén a város általános szabályozási tervének megfelelőleg formált telkeken új épületek emeltessenek a *ref. szegényház, elemi iskolák, kisdédóvoda, lelkészi lakás* és a szintén ott elhelyezendő *ref. árvaház* számára. E tervzet szerint e nagyszabásu emberbaráti intézet pavillon-rendszerű épületeket kap, amelyek a tágas tér közepén emelkedő templom — mint központ — körül több ezer négyszögöl területen helyezkednek el. Észak felől emelkednek *200 fiu- és leányárvát* befogadó emeletes pavillonok, az új parochia és a kisdédóvoda; a nyugati oldalon lesz a 4—4 osztályu fiu- és leányiskola; dél felől pedig a 160—180 elaggott, rokkant debreceni szegény polgárt és polgárosszonyt fogják elhelyezni 2, egy-egy emeletes pavillonban. Mindemez épületek, hosszabb idő alatt fokozatosan állítatnak elő; legutoljára kerül sor az árvaház felépítésére, miután az egyház kezelése alatt álló és e célra szolgáló *Mária Terézia*-féle negyedfélszáz ezer forintos alap kamatainak csak kisebb része tőkésíthető és tőkésítetik tisztán az árvaház építése költségeire és ez az összeg még egyáltalán nem volt összehozható. — Látni való, hogy két nagy humánus intézet csoportosításáról, modern berendezéséről, közös felügyelet és vezetés alá helyezéséről, az árvaháznak saját iskolával és kisdédóvodaival való ellátásról van szó. Ha ez a terv megvalósul, Debrecen méltán büszke lehet emez új alkotására,

amelynél szebben nem is léphetne be a jövő századba. A nagyfontosságú tárgyhöz az előadó Aczél Gézán kívül Szabó Kálmán (kamarai elnök) Kiss Albert, Könyves Tóth Kálmán, Szabó József főszámvevő, Márk Endre, Somogyi Pál, Simonffy Imre polgármester és Juhász Ignác szólottak, mindannyian az ügy iránt táplált meleg érdeklődéssel és szeretettel. És az értekezlet egyhangulag — mondhatjuk — lelkesedéssel fogadta el a bemutatott munkálatban lefektetett elvi jelentőségű javaslatokat, eszméket és ezek megvalósításának sürgősségét hangszlyozva mondta ki az elnöklő polgármester az értekezlet megállapodását, amelyet jegyzőkönyvbe foglalva bejelentenek ugy a városi közgyűlésnek, amely szabályszerű előkészítés után januárban fogja tárgyalni, mint a másik döntő tényezőnek, az ev. ref. presbitériumnak. Hogy miről van itt szó, ahhoz kommentár nem kell. Ez már felséges dolog; *belmissió*, a milyenről mi álmodozunk s a milyen volt valaha a reformáció korában a genfi szegény-ügy kezelése, mikor azt Kálvin a városi és egyházi előljároság kezeiben egyesítette. Üdvözljük a nemes ügy élén álló lelkes férfiakat; az Úr megáldó és vezérlő kegyelme legyen velök, dicsőítse meg erejét a nagy munkában, hogy a mihez kezdettek, az jó véget érjen s hirdesse késő századoknak is azt az áldozatkészséget, melynek emlékét nem a kösziklák lapjaira vésett feliratok fogják fenntartani, mint fenntartották a budhisták között *Asóka* király donatióinak emlékét, az általa készített márvány-táblák, hanem fenntartják s hálával emlegetik majd azon sok ezerek, kik életöknek estvéjén, vagy gyermekkoruk reggelén ez új szegény- és árvaházban olyan otthonra találnak, hol testi és lelki szükségük kielégítéséről gondoskodva leszen.

— **Az újszövetségi bibliafordítás** revíziója folyamatban van. A felszólított munkatársak a köztük kiosztott részletek átdolgozására ajánlkoztak, csak Bancesó Antal soproni theol. tanár kérte felmentetését. A neki szánt munka elvégzésére *Dicsőfi Józsefet*, a felülbíró bizottság érdemes tagját kérte fel és nyerte meg az elnökség.

— **Helyreigazításul.** Lapunk múlt száma apró hírek rovatának a pápai gyakorlati theol. tanszékre vonatkozó megjegyzésbe tévedés csúszott be, a melyet sietünk helyreigazítani. A nevezett, 1886-ban alapított tanszéknek ugyanis Révész Kálmán jelenlegi kassai lelkész és esperes mint *legelső* foglalta el, épen úgy, mint boldogemlékezetű Révész Bálint a debrecenit. Antal Gábor jelenlegi püspök úr a böleselet-neveléstani tanszék díszje volt, kivel Révész K. két iskolai éven át együtt szolgált a pápai főiskolát.

— **Mikor kezdődik a 20-ik század?** Olyanforma kérdés ez, mint mikor az alföldi paraszt — tudós papjától azt kérdezte, hogy „édes tiszteletes uram, ha már olyan sokat tud, mondja meg nekem, hogy hova lesz a föld onnan, a hol a répa nő?” De az is bizonyos, hogy alig van olyan fogas probléma (?), mely mai napság több fejtöredelemre adna okot, mint ez a kérdés, melylyel történetesen Maróthi sem foglalkozott, mikor a „Számvetésnek mesterségéről“ könyvet írt, s abban még a „p-paraszt számvetésről vagy Calcularis Arithmetica-ról“ is olyan paradigmákat adott (= „Abacus“), hogy azokból ki-ki „észrevehesse, mi hasznai lehessenek a számvetés nemének a közönséges életben és miképpen kelljen banni a számokkal az ilyen alkalmatosságokban.“ De a mit a jó öreg Maróthi elmulasztott, helyrehozta a római pápa és a német császár, a mikor megegyeztek

és kimondották, hogy ez év december 31-ével a 19-ik század bevégeződik és a 20-ik a jövő év január 1-ével megkezdődik. A kérdés hát teljesen rendben volna, ha t. i. „a számvetésnek mesterségében“ a pápák bulláinak és a császárok ediktumainak közjogi tekintélye volna. Csakhogy erről véletlenül sem a tridenti zsinat nem intézkedett, sem Bonaparte Napoleon, s így elég vakmerő a rebellis Arithmetica önálló lábon járni s a fenforgó kérdésben XIII-ik Leó ő szentségének is, meg II-ik Vilmosnak is ellentmondani. E szerint aztán hiába a pápa és a burkus császár közötti kompromisszum! *Az 1900. év még a 19-ik századhoz tartozik s az új század majd csak 1901 január 1-jével fog beköszönteni!* S nekünk úgy tetszik, hogy az ármányos „Arithmetikának“ körülbelül igaza van. Ugyanis minden tizedben 10 és minden ezredben 1000 egység van; s ha a mi hitelezőnk a mi 10 vagy 1000 forintos váltónkat, — melyet ezelőtt 2 esztendővel a „Debr. Prot. Lap“ szükségének fedezése végett benyújtottunk — csak akkor hajlandó kiadni, a mikor a 10-ik és 1000-ik frtnak *utolsó krajcárját* is lefizettük, úgy ez a végefelé siető 19-ik század is aligha fogja elengedni azt a 365 nap, 5 óra, 48 első és 48 másodpercet, mely őt az „Arithmetica“ szerint még joggal megilleti. Mert az a bírő, a mit „Időszámítás“-nak mondanak, azt vitatja, hogy Krisztus Urunk születése óta e sorok írásának napjáig csak 1898 esztendő, 11 hónap, 21 nap és 9 óra télt el s a *19-ik század* végére csak akkor jut, ha majd elkövetkezik 1900 december 31-ének az a pillanata, mikor a kronométereken az éjféle 12-nek utolsó koppánása is elhangzott. Hogy ez így van, az az „Arithmetica“ philosophiája szerint kétségtelen s a közéletben a számításbeli hiba onnan van, mert az emberek legnagyobb része a dátumot az ezt megengedő magyar nyelv törvénye szerint rendszeren tő- vagy sarkszámnevekkel jelöli meg, holott itt helye szorosán véve csak a rend- vagy sorszámszámneveknek volna, a minthogy p. o. a latin ilyenkor soha sem a tő- vagy sarkszámneveket használja, hanem mindig csak a sor- vagy a rendszámokat, így: „Anno millesimo octingentesimo nonagesimo nono post Christum natum“. Azt kérde, hogy: „quota hora est?“ s azt feleli, hogy: „hora nona est“! És így tovább. Ennek következtében mi lelkésztársainknak azt ajánljuk, hogy a legközelebbi ó-év délutánján valamiképen el ne párentálják a századot s újév első napján meg ne kereszteljék a következőt, mert — pápa ide, császár oda — előttünk e kérdésben egyedül döntő tekintély az Arithmetica.

— **A városi szegényház.** Ilyen is van itt nálunk Debrecenben. Van ott templom, orgona, szószék is s minden vasárnap olvashatjuk a helyi lapokban, hogy „predikál ott N. N. püspöki titkár vagy segédlelkész.“ Ez eddig helyes is, szükséges is. Hanem az már sem nem helyes, sem nem szükséges hogy e cimen az intézet költségvetésében előirányozva egy fillérecske sincs. És mégis így vagyon. Véletlenül tudtuk meg, hogy abban a szegényházban papot a mi jólelkű s minden áldozatra kész püspökünk tart a maga költségén. Teljes tisztelettel hajlunk meg nemes szíve előtt... de minden bizonynyal meg fog bocsátani nekünk, ha talán akarata ellen, — nyíltan kifejezést adunk azon meggyőződésünknek, hogy e teher hordozása nem a különben is szerény jövedelmű püspöki széket illeti, hanem *első sorban a lelkész testületet, második sorban pedig az egyházat.* Vannak bizonyos dolgok, miket bővebben magyarázni nem lehet, hanem meg kell érezni és érteni. Ezek közé tartozik ez a kérdés is.

— **Az „Anker“** már 40 év óta működik hazánkban és nálunk az életbiztosítási intézmény megalapítójának, úttörőjének tekinthető és mint ilyen, mindig különös figyelmet fordít az életbiztosítás terén előforduló előhaladásra és azt úgy a díjtáblázatoknál, valamint a szerződési feltételeknél alkalmazván, nemcsak a biztosítási módokat gazdag választéka, a díjak olcsósága és méltányos elvei által, hanem alaptőkéje és tekintélyes tartalékai által mindazon biztosítékokat nyújtja, melyeket egy szolid életbiztosító társaságtól követelni lehet.

TARTALOM-JEGYZÉK: Az Ige test lett. Dr. Erdős József. — **Tárca:** Bibliamagyarázat Karácsonyra. Andrásy Kálmán. — **Tanügy:** Népművelésünk akadályai és az ezeket elhárító eszközök. P. Tóth János. — **Közéletünk:** Az erkölcsi testületek vagyonekezelése. Andrásy Kálmán. — Kimutatás a lelkészi illetményeknek 1200 koronáig való kiegészítéséről. Ebergényi Sándor. — Beszéd és ima. Nagy Károly. — Külföldiek.

Felelős szerkesztő: **SASS BÉLA.**

Szerkesztő-társ: **Eröss Lajos.**

Pályázat

a pussta-daróci lelkésztanítói állomásra.

Javadalma állami kiegészítéssel 600 forint. Az egyház IV-ed osztályu. Az állomás azonnal elfoglalandó.

Pályázati kérvények a szatmári egyházmegye esperesi hivatalához *1900 jan. 7-ig* beadandók. Debrecen, 1899 dec. 18.

Kiss Áron, püspök.

Pályázat

a kércsi egyház lelkészi állására.

Javadalma: a konvent által felülbírált kongrua-ív szerint 650 korona 72 fillér, mely áll 31 kat. hold föld, 30 köböl gabona, szolgálmányok, fapénz és stóláreből. Így ezen egyház *negyed osztályu.*

Pályázati felszerelt kérvények *1900. év január 15-ig* Görömbei Péter espereshez, Nagy-Kállóba küldendők.

Debrecen, 1899 december 22.

Kiss Áron, püspök.

Pályázati hirdetés.

A *tissanagyrévi* ev. ref. egyház *II-od tanítói állomására* pályázatot hirdet. Kötelesség I. II. vegyes osztályok tanítása, kántori, irodai segédkezés, tanítónőknek kézimunka tanítás. Fizetés évi 360 frt, mely állandósítás esetén 480 frtig mehet; lakás kerttel. Tanítónők előnyben részesülnek. Határidő *1900. január 20.* Állomás azonnal elfoglalandó. Okleveles pályázó hiányában az állás ideiglenesen töltetik be. Bővebb felvilágosítást alólirott készséggel ad.

Tabajdy József,
ev. ref. lelkész.

„AZ ANKER“

élet- és járadék-biztosító társaság.

Magyarországi vezérképviselőség:

BUDAPEST, VI. ker. Deák tér 6. szám.

(Anker-udvar) a társaság saját házában.

Összes vagyon 1898. végén . . . . . **65** millió ft.
 Biztosítási állomány 1898. végén . . . . . **243** millió ft.
 Eddigi kifizetések . . . . . **103** millió ft.

A nyereségyrészesüléssel biztosítottak **A** osztalékterv szerint, mint 20 év óta, 1899-ben is az évi biztosítási-díj 25%-át kapták készpénzben kifizetve. **B** osztalékterv szerint (évenként emelkedő osztalék) **1897.**, **1898.** és **1899.** években az összes, az egész biztosítási tartamon keresztül befizetett díjak **3%** a, illetőleg az évi díjnak **9%**, **12%** és **15%**-a fizettetett ki készpénzben.

Előnyös kiházasítási és vegyes biztosítások.
 Olcsó díjak, nagyon kedvező feltételek, a képzelhető legnagyobb biztonság.

Prospectussal és felvilágosítással szolgál a fenti magyarországi vezérképviselőség (hová ügynökségek iránti ajánlatok is intézendők), valamint a társaság képviselője Debreczenben:

J Ó N Á S M Ó R.

Nagytiszteletű s tekintetes egyházi előljáróság.

Elmúlászthatatlan kötelességemnek tartom a nagytiszteletű és tekintetes egyházi előljáróságokat értesíteni arról, hogy 8 éve fennálló

orgona építészeti műtermemet,

mely eddig Széchenyi-utca 1805. szám alatt volt,

1899. év november hó 1-től

Darabos-utcza 7. szám alá

teljesen e célra újonnan épített házamba helyeztem át, ahol azt a mai kor kívánalmainak megfelelően rendeztem be úgy, hogy bármilyen nagyságú és kivitelű orgonákat, állító termemben teljesen elkészíthetek s azokat átvizsgálás után megrendelési helyökre szállítom. Munkám jószágáról kezeskedik azon nagyrabecsült pártfogás, hogy évente **10—15 ev. reform. egyháznak** szolgálók munkámmal s magam is, minj református vallású, egyházam érdekét tartom szem előtt s úgy az árakban, mint a kivitelben a teljes megbízhatóságra törekszem.

Továbbra is szives pártfogásukba ajánlva magamat, maradtam teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona-építő.

NEUMANN M.

Magyarország legnagyobb és legrégebb

férfi-, fiu- és gyermek-ruha telepe

DEBRECEN, Főtér, a m. kir. postával szemben.

Pontos czimemre figyelni tessék.